

LÄNSSTYRELSEN

Stockholms län

Planeringsavdelningen

Enheten för kulturminnesvård

Handläggare

1:e byråsekreterare

Henric Falkman

785 42 44

BESLUT

Datum

1988-02-08

Ert datum

Beteckning

11.392-89-84

Ert beteckning

Byggnadsminnesförklaring av Vasatornet, Rydboholms slott,
Rydboholm 2:1, Östra Ryds socken, Österåkers kommun

Riksantikvarieämbetet har väckt frågan om byggnadsminnesförklaring.

Byggnadsnämnden har tillstyrkt byggnadsminnesförklaring.

Vasatornets ägare har godkänt länsstyrelsens förslag till skyddsföreskrifter.

Sture, Vasa och Brahe är namn med klang av rikshistoria som är knutna till Rydboholm. Slottet är kanske mest känt som den plats där Gustav Vasa växte upp. Traditionen har knutits till det s k Vasatornet. Tornet som byggdes i tre våningar innehåller ett rum med en av Sveriges bäst bevarade renässansinredningar. Detta rum kallades redan under 1700-talet "kung Gustafs kammare".

Tidigare forskning har menat att slottets huvudparti, d v s de sammanbyggda längorna, byggts av Per Brahe d ä. Dateringen av tornet växlar däremot från 1200-tal till 1400-tal. Stor samstämmighet har dock rått i uppfattningen att tornet varit ett fristående bostads- och försvarstorn (kastal), den enda i sten byggda enheten bland den medeltida gårdens övriga timrade hus.

Vid den senaste byggnadsarkeologiska undersökningen som påbörjades 1982 har man funnit att Vasatornet från början varit avsett att ingå i en vattenomgiven, sluten anläggning tillsammans med de vinkelställda längorna i nordväst. Dokumentationen av längorna och tornet har visat samma murverkskriterier. Ser man till den politiska och ekonomiska bakgrunden blir övertygelsen om Per Brahe d ä som byggherre för hela anläggningen ännu större.

En slutlig mera precis datering har kunnat göras genom att takbjälkarna i Vasarummet blivit dendrokronologiskt undersökta. Virket har fällts under vintern 1547-48.

Utan avgift

FA

Ansökan nr 1979-03-75 UO 60 60 60 60 60

Dessa sista rön om byggnadens ålder utesluter möjligheten att Gustaf Vasa fötts eller tillbringat sin ungdomstid inom tornets murar. Däremot kan detta naturligtvis ha skett någon annanstans inom sätesgården. Vad som emellertid är helt säkert är att denna fast förankrade tradition varit helt avgörande för att tornet bevarats så intakt in i vår tid.

Vasatornet är ur kulturhistorisk synpunkt en av landets märkligaste profanbyggnader.

Eftersom Vasatornet bevarar egenarten hos gången tids byggnadsskick och med hänsyn därtill är att anse som synnerligen märklig förklarar länsstyrelsen med stöd av 1 § lagen om byggnadsminnen (SFS 1960:690; 1976:440) denna byggnad för byggnadsminne.

Länsstyrelsen meddelar enligt 2 § samma lag följande skyddsföreskrifter.

1. Byggnaden får inte rivas, till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. I byggnadens inre får inte göras ingrepp i eller ändring av stomme och rumsindelning. Arbeten, som innebär ingrepp i eller förändringar av den fasta inredningen får inte utföras.
3. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt och med sådana material att det kulturhistoriska värdet inte minskar.

Länsstyrelsen lämnar råd och anvisningar i fråga om vård och underhåll.

Om ändring av byggnadsminnet i strid mot meddelade skyddsföreskrifter anses nödvändig för att byggnaden skall vara till nytta eller om sådan ändring annars kan anses befogad av särskilda skäl får länsstyrelsen enligt 3 § byggnadsminneslagen meddela tillstånd härtill.

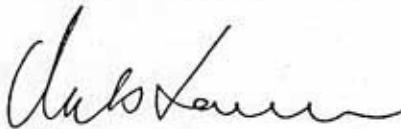
Enligt 14 § tredje stycket samma lag gäller detta beslut omedelbart även om det överklagas.

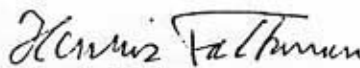
Detta beslut kan överklagas till kammarrätten enligt anvisningar på bilaga.

%

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit
byråchef Mats Larsson, beslutande, t f länsantikvarie
Jan-Bertil Schnell, länsassessor Karl Henrik Ziefvert samt
1:e byråsekreterare Henric Falkman, föredragande.

Mats Larsson

Henric Falkman

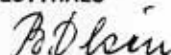
Sändlista:

, Rydboholms gård, 184 00 AKERSBERGA
, Rydboholms gård, 184 00 AKERSBERGA
, Rydboholms gård, 184 00 AKERSBERGA
, Rydboholms gård, 184 00 AKERSBERGA
, Rydboholm, 184 00 AKERSBERGA

Kopia till:

akten
enheten för kulturminnesvård
läns musei byrån
byggnadsminnesregistret, med lagakraftsbevis
riksantikvarieämbetet och statens historiska museer
riksantikvarieämbetet och statens historiska museer, med
lagakraftsbevis
fastighetsregistermyndigheten (lantmäterienheten), med
lagakraftsbevis
byggnadsnämnden i Österåkers kommun
kulturnämnden i Österåkers kommun
planeringskansliet, Karl Henrik Ziefvert
Stockholms läns hembygdsförbund, Box 30193, 104 25 STOCKHOLM
Advokat Christer Håkansson, Advokatfirman Lagerlöf, Box 5402,
114 84 STOCKHOLM

SESTYRKES

Tillhör länsstyrelsens Stockholms län
beslut 1988-02-08
dnr 11.392-89-84

